

ไวรัสร้ายของลูกน้อย..โรคอาร์เอสวี (RSV)

อาจารย์ ดร.ภญ. ปิยทิพย์ ชันตยาภรณ์

ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะเภสัชศาสตร์ ม.มหิดล

หลายโรคที่มากับหน้าฝนและต้องเฝ้าระวังในช่วงนี้ มีหนึ่งในกลุ่มอาการที่มักพบบ่อย คือ โรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น หลายโรคพบทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ แต่ในบางโรคนั้นการติดเชื้อในเด็กมักพบได้บ่อยและทำให้มีอาการรุนแรงกว่าในผู้ใหญ่ ซึ่งหนึ่งในโรคเหล่านั้น คือ การติดเชื้อไวรัสอาร์เอสวี (**RSV, Respiratory Syncytial Virus**) ซึ่งพบการติดเชื้อได้ตลอดทั้งปีซึ่งโรคนี้จัดเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างในเด็กเล็กที่พบได้มากที่สุดชนิดหนึ่ง โดยคาดการณ์ว่าในเด็กอายุสองขวบทุกคนจะต้องเคยติดเชื้อชนิดนี้อย่างน้อย 1 ครั้ง ในประเทศไทยช่วงที่พบบ่อยที่สุดคือช่วงฤดูฝนในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน

อาร์เอสวี (RSV) คืออะไร

โรคอาร์เอสวีเกิดจากการที่ผู้ปวยได้รับเชื้อไวรัสอาร์เอสวีซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจ ไวรัสชนิดนี้มีระยะฟักตัวประมาณ 4-6 วันหลังจากได้รับเชื้อ โดยส่วนมากมักไม่ค่อยแสดงอาการรุนแรงในผู้ใหญ่ อาการที่พบในผู้ใหญ่โดยทั่วไปมักคล้ายคลึงกับอาการของโรคหวัดคือ ปวดหัว มีไข้ต่ำ เจ็บคอ ไอแบบไม่มีเสมหะ มีอาการคัดจมูก โดยอาการเหล่านี้มักหายได้เองใน 4-2 สัปดาห์

แต่ในผู้ปวยที่มีความเสี่ยงจะมีอาการที่รุนแรงคือผู้ปวยที่มีโรคเรื้อรังเกี่ยวกับหัวใจหรือปอด หรือในผู้ปวยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันต่ำมักก่อให้เกิดอาการรุนแรง นอกจากนี้ผู้ปวยอีกกลุ่มที่พบการติดเชื้อโรคนี้ได้บ่อยและมีอาการรุนแรงคือ เด็กเล็กที่อายุน้อยกว่า 5 ขวบ โดยเฉพาะในเด็กทารกจะมีอัตราความเสี่ยงที่จะเกิดการติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนล่างและทำให้โรคมีความรุนแรง

ในผู้ปวยที่มีอาการรุนแรงอาจจะมีอาการเริ่มต้นเช่นเดียวกับอาการติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบน คือ มีอาการคล้ายหวัดธรรมดา แต่หลังจากนั้น 1-2 วันอาจจะมีอาการแสดงของการติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนล่างได้แก่ มีไข้ ไอรุนแรง หายใจลำบากโดยอาจมีอาการหายใจเร็ว หรือมีเสียงวี๊ดขณะหายใจ

ในเด็กเล็กซึ่งยังสื่อสารไม่ได้จะต้องอาศัยการสังเกตอาการ โดยในช่วงแรกจะมีอาการคัดจมูกน้ำมูกไหล ซึมลง และทานอาหารได้น้อย หลังจากนั้น 1-3 วัน จะมีอาการไอ มีไข้ หายใจลำบาก หายใจถี่ขึ้น สั้นๆ เร็วๆ และอาจจะมีเสียงตอนหายใจด้วยในรายที่อาการรุนแรงมากอาจมีอาการตัวเขียวหรือภาวะ cyanosis เกิดเนื่องมาจากการขาดออกซิเจนทำให้สีผิวออกม่วงๆ โดยมักจะเริ่มเห็นจากริมฝีปากหรือที่เล็บ นอกจากนี้แล้วการติดเชื้อไวรัสอาร์เอสวีอาจจะนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนของโรคอื่นๆที่พบมากคือ หูชั้นกลางอักเสบ (otitis media) หรือในภาวะแทรกซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนล่าง

อื่นๆ เช่น หลอดลมอักเสบหรือปวดบวมได้ ซึ่งภาวะติดเชื้อแทรกซ้อนหรืออาการของโรคในกรณีที่รุนแรงมากควรจะได้รับ การดูแลจากแพทย์ในโรงพยาบาล

อาร์เอสวี (RSV) ติดต่อทางไหน

ไวรัสอาร์เอสวีสามารถแพร่กระจายผ่านทางสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจเช่น น้ำมูก น้ำลาย เสมหะ เป็นต้น และไวรัสชนิดนี้สามารถทนอยู่นอกร่างกายได้หลายชั่วโมง ดังนั้นนอกจากการได้รับเชื้อผ่านการไอจามใส่กันแล้ว ยังสามารถติดต่อได้จากการสัมผัสสิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัสแล้วนำเข้าสู่ร่างกายผ่านทางจมูก ปากและเยื่อบุดวงตาได้ ภายหลังจากได้รับเชื้อผู้ป่วยสามารถแพร่กระจายเชื้อได้ตั้งแต่หลังติดเชื้อ 2-3 วันไปจนถึง 2-3 สัปดาห์ ดังนั้นในผู้ป่วยที่เริ่มมีอาการแสดงควรลดการแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อื่น โดยการใส่ผ้าปิดปาก

การตรวจและวินิจฉัย โดยส่วนมากการตรวจวินิจฉัยโดยแพทย์จะทำการซักประวัติและตรวจดูอาการ หากต้องการการตรวจยืนยันจึงจะทำการส่งตรวจเพิ่มเติมเป็นรายๆ ไป ซึ่งในบางโรงพยาบาล อาจจะมีการตรวจยืนยันหาเชื้อด้วยวิธี RSV Rapid Ag-detection test ซึ่งได้ผลการทดสอบภายในไม่กี่ ชั่วโมง

อาร์เอสวี (RSV) รักษาอย่างไร

เนื่องจากโรคนี้เป็นโรคติดเชื้อที่เกิดจากไวรัสซึ่งทำให้ไม่มียารักษาอาการโดยเฉพาะ ดังนั้นการรักษาจึงเป็นการรักษาตามอาการ เช่น การให้ยาลดไข้ ยาขยายหลอดลม เป็นต้น ส่วนในรายที่เริ่มมีอาการรุนแรง เช่น เหนื่อย หอบ มีค่าออกซิเจนในเลือดต่ำลง อาจมีการให้ยาพ่นขยายหลอดลม ร่วมกับการให้ออกซิเจน ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก อาจจะต้องมีการใส่ท่อช่วยหายใจหรือใช้เครื่องช่วยหายใจ นอกจากนี้ อาจจะต้องมีการให้สารน้ำทดแทนเพื่อป้องกันภาวะขาดน้ำโดยเฉพาะในเด็ก ในรายที่มีภาวะแทรกซ้อนจากการติดเชื้ออื่นๆ มักจะได้รับยาฆ่าเชื้ออื่นๆ ที่เหมาะสมตามอาการ

การป้องกันและการเฝ้าระวังเนื่องจากโรคนี้ติดต่อทางสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ ดังนั้นควรปฏิบัติตนตามหลักการรักษาสุขลักษณะที่ดี หมั่นล้างมือบ่อยๆ หากมีการติดเชื้อหรือมีอาการควรสวมใส่ผ้าปิดปากเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อื่นโดยเฉพาะตามโรงเรียนหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก หากมีเด็กที่มีอาการป่วยควรแยกออกจากเด็กปกติ และควรให้เด็กหยุดการเรียนจนกว่าจะหายจากการติดเชื้อเพื่อลดการแพร่กระจายของโรค

อย่างไรก็ตามเนื่องจากโรคนี้จะติดต่อดีง่ายและมักมีความรุนแรงในเด็กเล็ก ซึ่งความเสี่ยงจะเพิ่มมากขึ้นหากต้องฝากเด็กเล็กไว้ตามสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือในครอบครัวมีเด็กที่โตกว่าและไปโรงเรียน หรือการนำเด็กเล็กไปสถานที่ชุมชน ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการเพิ่มความเสี่ยงต่างๆ หรือหากจำเป็นเช่น มีพี่เลี้ยงที่ไปโรงเรียนแล้ว จะต้องระมัดระวังและควรล้างมือก่อนสัมผัสกับเด็กเล็ก การรักษาสุขลักษณะและการล้างมือบ่อยๆ จะช่วยลดการติดต่อของเชื้อ และควรเพิ่มความระมัดระวังโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนเพื่อให้ลูกน้อยของคุณพ่อคุณแม่ไม่ต้องเจ็บป่วย

เอกสารอ้างอิง

1. Mayo Foundation for Medical Education and Research. Respiratory syncytial virus (RSV). [Accessed on July 2016] from: <http://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/respiratory-syncytial-virus/basics/definition/con-20022497>.
2. Krilov L.R. Respiratory Syncytial Virus Infection. [Accessed on July 2016] from: <http://emedicine.medscape.com/article/971488-overview#showall>.
3. Centers for disease control and prevention. Respiratory Syncytial Virus Infection (RSV). [Accessed on July 2016] from: <http://www.cdc.gov/rsv/clinical/index.html>.